

Buitenland 3

1. Leg uit dat banken, als ze weten dat ze gesteund worden door de overheid als het mis gaat, geneigd zijn meer risico te nemen.

We spreken hier van moral hazard. Omdat de banken het risico hebben afgewenteld op de overheid zullen zij zich risicovoller gedragen. Dit probleem hangt ook samen met het principaal-agent probleem. Als de Centrale Bank (de principaal) de algemene banken (agenten) moet controleren krijgen die agenten de neiging zich risicovoller op te stellen op het moment dat ze weten dat de Centrale Bank eventueel hun problemen oplost als het misgaat.

2. Leg uit hoe bij vaste wisselkoersen de centrale bank deviezen kwijt raakt als ze moet interveniëren omdat de koers onder de bandbreedte dreigt te geraken.

Stel de koers van de euro 7 Deense kronen bedraagt. Dus $€ 1 = D.Kr. 7$

Stel verder dat dit de laagste koers toegestaan is. Als de centrale bank niet had ingegrepen was de koers van de euro gedaald tot 6 Deense kronen. Het ingrijpen van de centrale bank houdt in dat ze voor een euro 7 Deense kronen geeft. Banken zullen nu bij de centrale bank kronen kopen daar ze op de valutamarkt geen 7 kronen krijgen voor een euro. Maar dit betekent dat de centrale bank deviezen (kronen) uit haar reserves moet halen.

3. Wanneer zal een toestand zoals hierboven beschreven zich voordoen?

Als er meer kronen gevraagd worden dan aangeboden op de valutamarkt. Immers de kroon zou, als de centrale bank niets had gedaan, duurder zijn geworden.

4. Wat kan de oorzaak zijn geweest van zo'n grote vraag naar kronen als je alleen kijkt naar de lopende rekening van de betalingsbalans?

De oorzaak kan zijn geweest dat de eurolanden meer wilden importeren uit Denemarken dan Denemarken wilde importeren uit de eurolanden.

5. En wat kan de oorzaak zijn geweest als je alleen kijkt naar de kapitaalrekening van de betalingsbalans?

Dat de er vanuit de eurolanden meer kapitaal geëxporteerd dan geïmporteerd wordt (naar en uit Denemarken). Dus vanuit de eurolanden wordt er meer belegd in Denemarken dan er vanuit Denemarken belegd wordt in de eurolanden.

6. Leg uit hoe het verkopen van de kroon door de centrale bank via de geldmarktrente de oorzaken van deze interventie teniet kan doen.

De centrale bank van de eurolanden verkoopt kronen. Hierdoor neemt de geldhoeveelheid in het eurogebied af. Immers er worden euro's ingeleverd bij de centrale bank. Op de geldmarkt zal de rente nu stijgen. Immers op de geldmarkt ontstaat nu krapte. Door de hogere rente zal er nu meer belegd worden in het eurogebied. Er zal dus een kapitaalstroom richting eurogebied ontstaan. Hierdoor zal er een opwaartse druk op de euro ontstaan.

7. Door een appreciatie van de euro zouden Nederlandse bedrijven elkaar wel eens sterker kunnen gaan beconcurreren op de binnenlandse markt. Geef daarvoor een reden.

Als de euro apprecieert wordt Nederland duurder voor landen van buiten het eurogebied. Dit betekent dat exportbedrijven afzet zullen verliezen. Deze bedrijven zullen daarom proberen hun producten op de Nederlandse markt af te zetten.

8. Je zou voor Nederland een concurrentie-index kunnen opstellen. Dit is een index gebaseerd op een samengesteld gewogen indexcijfer van:

$$\frac{\text{Prijsindexen van de handelspartners}}{\text{Eurokoersindexen van de handelspartners}}$$

Hierin is een eurokoersindex een indexcijfer dat de koers van de euro t.o.v. de valuta van de handelspartners weergeeft.

Leg met behulp van de teller zowel als de noemer van deze breuk uit dat wanneer de concurrentie-index stijgt de concurrentiepositie van Nederland beter wordt.

Als de concurrentie-index stijgt kan dat gekomen zijn omdat de teller groter is geworden. Dit betekent dat de prijzen bij de handelspartners zijn gestegen. Dit betekent dat de concurrentiepositie van Nederland is verbeterd.

Als de concurrentie-index is gestegen kan dat ook gekomen zijn omdat de noemer is gedaald. Dit betekent dat de koers van de euro voor de handelspartners is gedaald. Nederland is daardoor goedkoper geworden. De concurrentiepositie van Nederland is verbeterd.

9. Nederland is gevoeliger voor een stijging van de prijsindexen dan voor een daling van de eurokoersindexen. Leg dit uit.

De meeste handelspartners van Nederland zijn lid van de EMU. Veranderingen in de koersindex van de euro hebben op de handel met deze landen geen invloed.

10. Als de koers van de valuta van een land daalt neemt de import van een land normaal gesproken af. Toch kan het ook gebeuren dat de import toeneemt. Onder welke voorwaarde is dit laatste het geval?

Als de koers van de valuta van een land daalt wordt het voor dit land duurder om te importeren. De hoeveelheid die zal worden geïmporteerd daalt daarom. Echter de import van een land is eigenlijk de importwaarde. Importwaarde = hoeveelheid x prijs. De importwaarde kan stijgen als de hoeveelheid die wordt geïmporteerd weliswaar daalt maar de prijs sterker is gestegen (procentueel). Dit is het geval als de vraag naar importgoederen inelastisch is.

11. Leg uit dat wanneer een land zowel een tekort op de begroting heeft als een spaartekort, dat land ook een tekort heeft op de lopende rekening van de betalingsbalans.

De volgende gelijkheid geldt:

$$(S - I) + (B - O) = (E - M)$$

Een tekort op de begroting betekent dat de overheid meer uitgeeft dan ontvangt.

Dus: $(B - O) < 0$

Een spaartekort betekent dat de particuliere sector meer investeert dan spaart.

Dus: $(S - I) < 0$

Volgens de vergelijking betekent dit dat er geldt: $(E - M) < 0$

Dit betekent dat er meer geïmporteerd wordt dan geëxporteerd.

12. Leg uit dat als het binnenlands spaarsaldo positief is een land een overschot heeft op de lopende rekening van de betalingsbalans.

We nemen weer dezelfde vergelijking:

$$(S - I) + (B - O) = (E - M)$$

Het binnenlands spaarsaldo is het particuliere spaarsaldo $(S - I)$ en het publieke spaarsaldo $(B - O)$. Als deze twee samen positief zijn moet $(E - M)$ ook positief zijn.

13. Leid de vergelijking van vraag 11 en 12 af uit de definities van NNP en Y.

$$NNP = C + I + O + E - M$$

$$Y = C + S + B$$

$$NNP = Y$$

$$C + I + O + E - M = C + S + B$$

$$I + O + E - M = S + B$$

$$(S - I) + (B - O) = (E - M)$$

14. Zorgconsumenten zijn gebruikers van gezondheidszorg die geleverd wordt door zorgproducenten (artsen en ziekenhuizen). In deze relatie zijn zorgconsumenten principaal (P) en zorgproducenten agent (A). Zorgconsumenten kunnen in de meeste gevallen zelf hun zorgproducent kiezen. In deze relatie is het belangrijkste probleem dat de kwaliteit van de geleverde behandelingen niet altijd optimaal is en dat deze kwaliteit in hoge mate eenzijdig door de zorgproducenten bepaald wordt. Hierbij speelt informatie-asymmetrie een rol. Als een zorgconsument ook nog naar het buitenland kan gaan worden deze problemen nog groter.

Leg uit waarom er een principaal-agentprobleem bestaat in de zorg.

De principaal (de zorgconsument) wil de beste zorg maar de agent (de zorgproducent) heeft wellicht andere belangen. Zo kan de zorgproducent uit zijn op het drukken van de kosten. Verder weet de zorgproducent wat de kwaliteit is van wat hij levert maar de zorgconsument weet dat niet (asymmetrische informatie).

15. Door de asymmetrische informatie krijgt de zorgconsument te maken met transactiekosten. Welke transactiekosten worden hier bedoeld?

De principaal moet uitzoeken in welk land en bij welke zorginstelling de kwaliteit het best is. Dat kost hem veel tijd.

16. De zorgconsument kan de kosten declareren bij de verzekeringsmaatschappij. Leg uit dat het risico van moreel wangedrag verminderd kan worden door het instellen van een eigen risico.

Er is sprake van moreel wangedrag (moral hazard) als de zorgconsument snel naar een dokter gaat, ook als dat niet nodig is. Door een eigen risico moet de zorgconsument een deel van de kosten betalen waardoor hij zorgvuldiger zal afwegen of hij wel of niet een arts moet bezoeken.

17. Tussen zorgverzekeraar en zorgconsument bestaat ook een principaal-agentprobleem. Hoe ontstaat dat?

De zorgconsument als actor moet bij de zorgverzekeraar als principaal gegevens over zijn gezondheid opgeven op het moment dat hij een verzekering wil afsluiten. Er is hier sprake van asymmetrische informatie. De zorgconsument weet dingen over zijn eigen gezondheid die de zorgverzekeraar niet weet.

18. Welke transactiekosten zijn er met dit probleem gemoeid?

De zorgverzekeraar moet op de een of andere manier uitzoeken hoe het met de gezondheid van de patiënt is gesteld. Dat kost tijd en energie.

19. Het principaal-agentprobleem tussen zorgverzekeraar en zorgconsument kan leiden tot averechtse selectie. Leg dit uit.

Omdat de zorgverzekeraar niet goed kan inschatten hoe het zit met de gezondheid van zijn klanten moet de zorgverzekeraar een wat hogere premie rekenen. Maar omdat de hogere premie de verzekering onrendabel maakt voor gezonde klanten zullen deze zich niet verzekeren. Maar dat betekent dat alleen de minder gezonde mensen zich verzekeren. Daarom zal de zorgverzekeraar de premie moeten verhogen. Maar dan vallen er nog meer gezonde mensen af. Op den duur blijven alleen de ongezone mensen over (averechtse selectie).

20. Hoe kan de overheid behulpzaam zijn bij de oplossing van dit probleem?

Door de verzekering verplicht te stellen voor iedereen.